

kot v Borilnici. Predstavljena je misel, kakšna izmaličenja zapušča nasilje verstev ali ideologij. Pesem Svečenik je umetniško gotovo najpopolnejša pesem v vsej Strniševi pesniški zbirki. V dvanajstih vrsticah je prikazano vse izmaličenje, ki ga povzročé takšne ali drugačne inkvizicije. — Zgodba *Celad* je spet bolj zaokrožena na temo »praznika čelad«, na vojno temo, posameznika v krogu uničevalcev. Gre za nasprotje: uničenje je uničenje, pa naj bo pripadnost še tako utemeljena. — Naslednje poglavje govori o galjotu in njegovih sanjah, o človekovi ujetosti. Ta ciklus, *Galjot*, je, kot rečeno, poleg *Borilnice* v *Zvezdah* estetsko in idejno najbolj dognan. Zadnji ciklus *Brobdingnag* ima nov primerjalni prijem: s primerjalnim opisovanjem dveh mest — Lilibuta in Brobdingnaga podaja pošastno skrivnostno podobo situacije, v kateri si nisi na jasnem, pri čem si.

Ta bežna tematska ekspertiza nakazuje epsko-filozofsko tematsko jedro Strniševe poezije v zbirki *Zvezde*. Lirika je pri tem bolj ali manj izključena. Ta pojav srečujemo že v prejšnjih pesniških zbirkah Gregorja Strniše. V *Zvezdah* sta prevladala epski in filozofski element. Strnišo torej zanima svet pojavov in stvari okoli njega in išče zanj fantastično slikovite, grozljive upodobitve. Tematsko ostaja ozek, ideja *Borilnice* se pravzaprav v različnih variantah vijuga skozi vso zbirko. Pesniški izraz te zbirke pa je tako samosvoj, Strnišev, izviren, enkrat in neponovljiv, da preseneča kot novost v slovenski poeziji. V tem tiči tudi nevarnost za predimenzioniranje te estetsko dognane opisno filozofske poezije.

Sicer pa naj se vrnem k začetku tega pisanja in znova opozorim na relativnost sodb in k temu primaknem še misel štirih Strniševih verzov iz cikla *Cro-magnon*:

Mogoče smo poimenovali
stvari z njihovimi imeni:
tisti, ki pridejo za nami,
bodo laže razumeli —

Francè Vurnik

DANILO LOKAR, DVA UMETNIKA. Nova zbirka novel Danila Lokarja ni kakšno bistveno novo dopolnilo pisateljskega profila tega avtorja, ki je šele v zadnjih letih doživel intenziven stik z javnostjo in tudi odmev v nji. V knjigi so zbrane štiri novele, ki jih deloma že poznamo, saj so bile objavljene v našem revialnem tisku. Dve med njimi zajemata snov iz življenja našega znanega slikarja, pa tudi drugi dve sta nekje avtobiografsko obarvani, ena govori celo o začetkih Lokarjevega ukvarjanja z literaturo. In seveda je v vseh štirih novelah zapaziti tudi vse tiste značilnosti Lokarjevega pisanja, ki jih je bila kritika že omenila ob pretresu njegovih prejšnjih knjig.

Po izpovedni plati je v vsej zbirki gotovo najbolj zanimiva novela, ki je dala knjigi tudi naslov, se pravi *Dva umetnika*. V nji Lokar konfrontira dva umetnika: slikarja, ki si je z velikim trudom obdržal vero v svojo umetnost v Babilonu sveta, in damskega frizerja, ki doživlja uspeh za uspehom s kar se da največjo lahkoto in dobi kar nekam mimogrede drugo nagrado na tekmovanju v friziranju vsega sveta. Oba umetnika, slikar in frizer, sta tujca v Babilonu,

* Danilo Lokar, *Dva umetnika*. Cankarjeva založba 1965.

oba sta si ga izbrala za svoje prebivališče iz neke vrste idealističnih razlogov, a enemu je sojen nenehen življenjski boj za priznanje, drugemu pa naravnost nagel vzpon; tisti, ki doživi vzpon, je seveda frizer. In pri tem ko slikar razčlenjuje svojo življenjsko pot v Babilonu sveta (s tem metaforičnim imenom je seveda mišljen Pariz), se spominja bridkih časov svojega začetništva, vseh tistih trenutkov, ko mu je uplahnila vera vase, pa tudi tistih, ko je le videl, da je na pravi poti. V tej analizi pa je zaobsežen in dobro prikazan tudi slikarjev umetniški razvoj, njegovo umetniško dozorevanje (seveda v mejah njegovih možnosti); in to je verjetno najpoglavitejša odlika novele, ki je drugače zasnovana in napisana precéj nehomogeno, nestrnjeno in tudi nevznemirljivo.

Na Dva umetnika se navezuje tudi druga novela z isto témo, *Narazen*, napisana v obliki nekakšnih dnevniških zapiskov. V nji je izčrpnije prikazan slikarjev odhod v Babilon, vsa pričakovanja, ki so ga polnila ob odhodu, pa njihova dejanska, konkretna uresničitev. V opisovanju slikarjevega umetnostnega nazora je zaobseženo (tako je vsaj sklepati) tudi Lokarjevo lastno umetniško prepričanje, vendar premalo plastično in poglobljeno, čeprav so nekateri prizori te novele popisani umetniško dovolj zanimivo. Nasploh pa obe noveli posrečeno karakterizirata slikarjevo osebnost in sta tako zanimivi tudi s tega gledišča, še več, po tej svoji funkciji sta v slovenski literaturi zanimiv kuriozum.

Drugi dve pripovedi, objavljeni v pričujoči knjigi, *Janezove pole* in *Ptičarjeva žena*, sta odmaknjeni od prejšnjega kompleksa (najbolj velja to za zadnjo). V *Janezovih polah* opisuje Lokar, kako se mu je prvokrat porodila misel, da bi začel pisati. Nato navezuje še iste namene svojega mladostnega prijatelja, ki je bil prav tako pisateljsko navdahnjen. Pisal je pole pesmi, od takih, ki so opevale pogled in smehlaj njegovega dekleta, do popolnoma lar-purlartističnih »verzokovstev«. V pogovorih z njim so se tudi Lokarju odpirali in razjasnjevali problemi o umetniškem ustvarjanju: »Moč besede, skrivnost besede, bogastvo dolge poti v življenju, vrsto rodov, kaj vem, preveč je bilo, kar sem oslutil« — kot sam pravi. Do drugačnega, a človeško v vsej knjigi najpomembnejšega, najdragocenejšega spoznanja pa je prišel avtor v zadnji noveli, v *Ptičarjevi ženi*, ki je med vsemi gotovo najbolj prečiščena in literarno dognana. V preprosti zgodbi o ženi, ki ni mogla imeti otrok, pa ji je zato spremljal mož hišo v ptičnico, polno najrazličnejših ptic, ki jo zdaj na bolniški postelji razveseljujejo, je Lokar najgloblje posegel v bistvo literature in tudi najbolj izpričal svojo pisateljsko moč.

Uvodna ugotovitev, da Lokarjeva knjiga pisateljskega lika svojega avtorja v ničemer nanovo ne dopolnjuje, s tem kratkim pretresom posameznih novel seveda ni demantirana, lahko pa zapišemo, da se razlikuje od prejšnjih Lokarjevih knjig le po prepričljivosti njegovega pisanja, ki je to pot nekoliko manjša; vse druge odlike, med katere je zlasti treba šteti klen, svojski jezik, pa so v nji še vedno. Tako zbirka kljub precejšnji umetniški nevznemirljivosti vendarle ne pomeni upada Lokarjevega pisateljstva.

Borut Trekman